

Monumentnummer*: 531407

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 03 oktober 2014
Kadaster deel/nr 82696/173

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Hinderham Wijdemeren Noord-Holland

Locatiennaam Locatieomschrijving
Hinderham Betonnen werken tussen Fort Hinderdam en Fort Kijkuit

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Nederhorst den Berg C 1813

*Omschrijving***

Cluster 12. V.I.S.-Mitrailleurkazemat overmeer.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE Inleiding

De V.I.S.-MITRAILLEURKAZEMAT OVERMEER is een exemplaar van in seriematige vorm aan het bestaande defensiestelsel toegevoegde gewapend betonnen verdedigingswerken. Tussen 1928 en 1935 verschenen in een aantal delen het Voorschrift Inrichten Stellingen no. 77 (V.I.S.). Deze boekwerken zijn ontstaan uit de wens tot standaardisering van de bouw van gewapend betonnen groepsschuilplaatsen en gevechtsoptellingen, waar het tot dan toe aan ontbrak. Ondanks standaardisering zijn er meerdere varianten, met onder meer spiegelbeeldige constructie of toegangen in verschillende gevels. De voorschriften waren bedoeld voor de bouw van stellingen in oorlogsomstandigheden, door de troepen zelf. Voor vreedstijd zou de genie andere ontwerpen maken. Omdat de V.I.S. waren bedoeld voor onervaren dienstplichtige militairen, waren de ontwerpen van de kazematten zo eenvoudig mogelijk, met rechthoekige vormen. Er werden verschillende bouw mogelijkheden per kazemattetype gegeven, die aangepast konden worden aan de (oorlogs- en terrein)omstandigheden waaronder gebouwd moest worden. Ook het weerstandsvermogen kon per bouwwerk verschillen: W 12-15, W 15-21 of W 21-28. Het eerste boekwerk van de V.I.S. was deel VII, Bouw van zware gewapend betonnen schuilplaatsen. Het gold vanaf de datum van verschijnen als norm voor de gehele Nederlandse krijgsmacht. In tegenstelling tot hetgeen door de titel wordt gesuggereerd handelt deel VII voornamelijk over gevechtsoptellingen. Slechts twee van de tien

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

voorbeeldontwerpen betreffen schuilplaatsen. De voorschriften uit de V.I.S. waren sterk theoretisch van aard of gebaseerd op kennis en ervaringen uit de buurlanden en de Eerste Wereldoorlog. Er waren vanuit militaire kring dan ook verschillende kritische geluiden te horen, zowel over de gezondheidsrisico's van de manschappen, als in tactisch-technisch opzicht. Pas nadat een aantal V.I.S.-kazematten (in vreedstijd) was gebouwd, kwam er een oefenkazemat tot stand, bedoeld voor de opleiding van bedienend personeel. Dit leidde tot enkele aanpassingen van de reeds gebouwde werken. De meeste V.I.S.-kazematten zijn gebouwd aan nieuwe of verbeterde accessen in het Oostfront Vesting Holland.

Omschrijving

De V.I.S.-MITRAILLEURKAZEMAT OVERMEER ligt ten zuidoosten van het dorp Overmeer, iets bezuiden het westeinde (van het acces) van de Middenweg, die van oost naar west de inundatiezone van de Horstermeerpolder doorsnijdt; de kazemat dateert uit 1935. De kazemat had een flankerende functie in de verdediging van het acces provinciale weg Hilversum-Haarlem. De kazemat ligt enkele meters verhoogd in het terrein en is gebouwd volgens het Voorschrift Inrichten Stellingen (V.I.S.) no. 77 type V. Het bouwwerk is rechthoekig van vorm en één bouwlaag hoog. Het heeft een vlak dak, dat grotendeels is aangeaard. De wanddikten variëren van 1.00 meter tot 1.80 meter, afhankelijk van het benodigde weerstandvermogen. Aan de bovenzijde is er een dekking van 1.50 meter beton, met daarop enige decimeters aarde. De ingang van de kazemat bevindt zich in de enige niet (ten dele) aangeaarde gevel; boven de toegang bevindt zich een reliëf met "Overmeer1935". Hiernaast enkele ijzeren buizen. Voor de mitrailleur is er een groot, met spoorrails versterkt schietgat aan de aanliggende rechterzijde. Haaks op de toegang ligt een gang waaraan twee ruimten grenzen. De eerste ruimte was een wachtruimte voor de manschappen en had een periscoop, de tweede was een gevechtsruimte voor de mitrailleur. In beide ruimten een schietgat in de richting van de gang.

Waardering

De V.I.S.-MITRAILLEURKAZEMAT OVERMEER is van algemeen belang vanwege:

- * Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.
- * Architectuurhistorische waarden in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op: a. het systeem van inundatie en accesverdediging (19de en 20ste eeuw), b. de wedloop met de zich versterkende offensieve middelen (20ste eeuw) c. het systeem van 'levende' veldversterking in de diepte (20ste eeuw)

Het onderdeel dateert uit 1935 en is een voorbeeld van een V.I.S.-kazemat, naar het Voorschrift Inrichten Stellingen. Deze voorschriften verschenen tussen 1928 en 1935 met als doel een standaardisering van stellingen en bedoeld voor de bouw daarvan in oorlogstijd door de troepen zelf.

- * Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.
- * Het onderdeel is vrij zeldzaam omdat er slechts 34 V.I.S.-kazematten in de NHW zijn gebouwd.
- * Het onderdeel is gaaf bewaard en laat zich naar vorm en functie nog goed in het veld herkennen.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Kazemat (B)

Functie

Kazemat (B10)